

Pärjäävä Forssa 2 -talouden tasapainottamishjelman eteneminen

362/02.02.00/2020

KH 14.09.2020 § 219

Valmistelija Talousjohtaja

Talousarviovuoteen ja taloussuunnittelukauteen osuu monia toimintaympäristöön liittyviä muutoksia ja epävarmuuksia, jotka vaikuttavat oleellisesti kuntien talouteen: korona pandemian vaikutukset mm. työllisyyteen ja verotuloihin, yleisen taloustilanteen kehitys, maan hallituksen hallitusohjelman toimenpiteet eli kuntien tehtävien ja velvoitteiden muutokset ja niiden aikataulut, ikärakenteen muutos ja sitä kautta palvelutarpeiden muutos, sote-uudistus jne.

Kaupunkistrategia 2030

Järkivihreä Forssa – kestävä elinvoimaa kaupunkistrategia hyväksyttiin valtuuston kokouksessa 9.9.2019.

Kuntalain 110 §:ssä todetaan, että talousarvio- ja suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Keskeistä kaupunkistrategian toteuttamisessa onkin kiinteä yhteys taloussuunnitteluprosessiin. Talousarviossa ja -suunnitelmassa asetetaan palvelujen järjestämistä ja investointeja koskevia tavoitteita kaupungin eri palveluille, liikelaitoksille ja tytäryhteisöille. Talousarvio on myös strategian arvioinnin ja seurannan väline. Tällöin arvioidaan, miten strategia näkyy talousarviossa.

Talousarvion tavoitelomakkeet on uudistettu vastaamaan tarkistetun kaupunkistrategian tavoiteasettelua. Talousarvion tavoiteasettelu kytketään suoraan kaupunkistrategian menestystekijöihin ja tavoitteisiin.

Talousarvion tavoiteasettelu perustuu tarkistetun kaupunkistrategian kahdeksaan menestystekijään ja niiden tavoitteisiin Talousarviossa esitetään talousarviovuodelle palvelualueittain kaupunkistrategian tavoitteita toteuttavat toimenpiteet, niiden arviointikriteerit/mittarit sekä tavoitetaso v 2021. Kullekin palvelualueelle valitaan vain sellaisia tavoitteita, joihin palvelualueella voidaan vaikuttaa. Talousarviossa tulee olla tarvittavat määrärahat tavoitteiden toteuttamiselle.

Valtuusto voi myös ohjata talousarviovalmistelua valitsemalla jonkin menestystekijän/tavoitteen sellaiseksi, jota jokaisella palvelualueella tulee toteuttaa talousarviovuonna/suunnittelukaudella. Suunnittelukaudella kaupungin kaikilla toimialoilla, liikelaitoksessa ja konserniyhteisöissä on erityisessä tarkastelussa ja painopisteenä

tarkistetun kaupunkistrategian menestystekijä: vastuullinen johtaminen ja sen tavoitteet. Vastuullisen johtamisen tavoitteiksi on strategiassa kirjattu mm. tasapainoinen kuntatalous ja onnistunut omistajaohjaus.

Strategian toiminnallistaminen ulottuu palveluyksikkö- ja henkilötasolle käyttösuunnitelmissa ja kehityskeskusteluissa.

Valtuusto seuraa talousarvion toteutumista toimialoittain/ palvelualueittain. Strategian seuranta ja siihen liittyvää raportointia kehitetään edelleen. Uutena työkaluna seurannassa on käytössä LATO-strategiatyökalu.

Kuntien ja kaupungin talousnäköymät

Kuntataloustilasto kuluvan vuoden tammi-kesäkuulta osoittaa, että koronaepidemia vaikutti voimakkaasti kuntien ja kuntayhtymien talouteen. Kuntien tukipaketti, jossa nostettiin kuluvan vuoden valtionosuuksia helpottaa merkittävästi kuluvan vuoden tilannetta.

Kuntaliitto on vaatinut, että kuntataloutta tuettaisiin myös ensi vuonna. Kuntakyselyyn perustuvan arvion mukaan koronaepidemia heikentää kuntataloutta 1,7 miljardilla eurolla vuonna 2021. Vuonna 2021 kuntien rahoituksellinen tasapaino uhkaa heiketä peräti 2,5 miljardilla eurolla, kun yhteisövero laskee, valtionosuudet laskevat ja menot nousevat mm. laajentuvien tehtävien (mm. hoitajamitoitus, maksuton toisenasteen koulutus ja oppivelvollisuuden jatkaminen) sekä koronan vaikutukset ja syntynyt hoitovelka. Kuntaliitto on esittänyt, että kuntien uusiin ja laajeneviin tehtäviin suhtauduttaisiin pidättyvästi.

Maan hallituksen budjettiriihi pidetään 15-16.9.2020.

Budjettiriihipäätösten jälkeen valtion budjetin ja lakien valmistelu jatkuu ja kuntatalousohjelma julkaistaan 5.10.2020. Näiden jälkeen tiedetään enemmän kuntatalouteen vaikuttavista ratkaisuista.

FCG Finnish Consulting Groupin vuoteen 2025 ulottuva kuntatalousanalyysi osoittaa, että moni kunta joutuu pohtimaan vakavasti talouden ja tulovirtojen uudelleen järjestämistä lähi vuosina. Laskelmissa on huomioitu väestömuutosten lisäksi koronan ja mahdollisen sote-uudistuksen vaikutukset. Forssan kaupungin osalta painalaskelma osoittaa, että vuodesta 2021 eteenpäin verorahoituksen kasvu on heikkoa ja talous ajautuu alijäämäiseksi 2022. Vuoteen 2025 mennessä alijäämäisyys kasvaa. Sote-uudistukseen mentäessä Forssan taloustilanne olisi lievästi alijäämäinen ja sote-uudistuksen leikkurit rasittavat taloutta vuoteen 2026. FCG:n laatima Forssan kaupungin painelaskelma on liitteenä.

Sote-uudistuksen lakiluonnokset ovat parhaillaan kunnissa lausunnolla. Uudistus muuttaa kuntien verotuloja ja valtionosuutta ja voi aiheuttaa suuriakin muutoksia kunnan verotulojen ja valtionosuuksien suhteeseen ja rahoitusasemaan. Uudistus on lakiluonnosten mukaan tulossa voimaan 2023. Ensimmäisen

10.6.2020 koelaskelman mukaan Forssa häviäisi uudistuksessa 87 euroa/asukas, mikä vastaa noin 0,50 %-yksikön korotuspainetta veroprosenttiin.

Pärjäävä Forssa -ohjelman jatkaminen

Forssan kaupungilla on voimassa valtuuston marraskuussa 2018 hyväksymä ja vuoden 2019 talousarvioon ja -taloussuunnitelmaan 2019 - 2021 sisältyvä Pärjäävä Forssa -talouden sopeuttamisohjelma.

Kaupungin talouden sopeuttamisessa ja tuottavuuden parantamisessa ovat keskeisessä asemassa seuraavat kehittämisalueet, joilla kaikilla tulee edetä, jotta vaikuttavuutta saadaan aikaan:

- palveluverkon ja toimitilojen käytön tehostaminen
- palvelu- ja työprosessien uudistaminen, palvelutarjonnan uudelleen arviointi, sähköisten palvelujen kehittäminen ja digitalisaation hyödyntäminen sekä uusien innovaatioiden käyttöön ottaminen
- henkilöstön, osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittäminen
- organisaation, rakenteiden ja johtamisjärjestelmän kehittäminen
- hankintojen tehostaminen.

Kaupungin talous pidetään tasapainossa, jotta kaupunkilaisten palvelut voidaan tulevaisuudessakin turvata. Suurimman haasteen muodostavat kaupungin ikärakenteen muutos ja väestön väheneminen ja sitä kautta tulevat muutospaineet palvelutoiminnalle ja palveluverkolle. Kaupungin verotulojen kehitys on ollut hidasta ja näköpiirissä ei ole suuria positiivisia muutoksia tulevillekaan vuosille. Päinvastoin koronapandemian vaikutus on romahduttamassa kuluvan vuoden verotulokertymän ja vaikuttaa myös negatiivisesti tuleviin vuosiin.

Kaupunginvaltuusto antoi 9.12.2019 kokouksessaan kaupunginhallitukselle tehtäväksi käynnistää ja organisoida vuosien 2021-2025 Pärjäävä Forssa -talouden tasapainottamis-ohjelman valmistelu.

Pärjäävä Forssa 2 ohjelman valmistelu edennyt kaupunginhallituksen ohjeistuksen mukaisesti. Valmistelussa on ollut käytössä seuraava nelikenttä: Tuottavuutta lisäävät toimenpiteet, palvelun laatua ja mitoitusta heikentävät toimenpiteet, tuloja lisäävät toimenpiteet ja kertaerät. Painopiste on erityisesti sellaisissa toimenpiteissä, joilla on positiivista vaikutusta pidemmällä aikavälillä. Mahdollisia toimenpiteitä on koottu toimialoilla em. nelikentän mukaan jaotellen.

Mahdolliset toimenpiteet esiteltiin valtuustoseminaarissa 3.9.2020. Valmistelu jatkuu rinnan talousarvio-valmistelun siten, että Pärjäävä Forssa 2 linjaukset ja toimenpiteet hyväksytään valtuustossa 16.11.2020. Osa toimenpiteistä ajoittuu jo talousarviovuoteen.

Verorahoituksen eli verotulojen ja valtionosuuksien kehitysnäkymät

Kaupungin verotulokehitys on ollut hidasta ja ennusteiden mukaan on jatkossakin. Kuntaliiton 2.9.2020 päivittämän veroennustekehikon mukaan kaupungin kuluvan vuoden verotulot pysyisivät edellisvuoden tasolla eli kertymä olisi vuonna 2020 60,7 miljoonaa euroa. Tämä merkitsee 1,5 miljoonan euron vajeusta kuluvan vuoden talousarvion verotulokohtaan. Syyskuun päivitys perustuu VM:n kesäkuun taloudelliseen katsaukseen sekä eri ennustelaitosten viime aikojen ennusteisiin talouden kehityksestä ja koronavirusepidemian aiheuttama epävarmuus on olemassa ja vaikutukset näkyvät viiveellä kunnallisveron ja yhteisöveron pienempänä tuottona. Ennusteessa on huomioitu toteutuneet tilitykset elokuuhun 2020 asti.

Vuodelle 2021 ennustetaan kasvua verotuloissa 1,5 % eli kertymäennuste on 61,6 miljoonaa euroa eli kasvua vain noin 0,6 miljoonaa euroa edellisvuodesta. Seuraavina vuosinakaan ei ole odotettavissa kaupungin verotulojen. Väestön jatkuva väheneminen näkyy verotuloissa ja valtionosuuksissa. Veroennusteet tarkentuvat syksyn edetessä.

Kuntaliiton 4.9.2020 tekemän valtionosuuksien ennakkolaskelman mukaan vuonna 2021 kaupungin valtionosuudet olisivat samalla tasolla kuin tänä vuonnakin eli ennuste on 46,8 miljoonaa euroa.

Kuluvana vuonna valtionosuudet ovat 46,8 miljoonaa euroa, jossa on kasvua vuodesta 2019 14,1 %. Tähän sisältyvät keväällä- ja kesällä maan hallituksen kuntien koronatukipaketin valtionosuuksien korotukset kuluvalla vuodelle yhteensä 2,3 miljoonaa euroa. Kuntaliitto päivittää vuoden 2021 ennakkollisia valtionosuuslaskelmaa seuraavan kerran lokakuussa 2020. Lopulliset päätökset vuoden 2021 valtionosuudesta tehdään aivan vuoden 2020 lopussa.

Vuoden 2021 talousarvioon vaikuttavia asioita

Vuoteen 2021 ajoittuvat seuraavat palkantarkistukset: 1.4 lukien 1 % yleiskorotus ja 0,8 % järjestelyvaraerä. Koko vuodelle niiden kustannusvaikutus on 1,4 % kasvu kuluvan vuoden vuosipalkkoihin. Sairausvakuutusmaksu ja työttömyysvakuutusmaksu nousevat noin 0,4 %-yksikköä. Tämä merkitsee kaupungin henkilöstökulujen kasvua noin 0,5 miljoonaa euroa ilman henkilöstömuutoksia.

Inflaatioennuste vuodelle 2021 on 1,1 %.

Kaupungin sote-kustannukset ovat olleet voimakkaassa kasvussa. Kuluvan vuoden Forssan seudun hyvinvointi kuntayhtymän kanssa laaditun palvelusopimuksen mukaan (=sama kuin vuoden 2020 talousarvio) sopimusohjauksen piirissä olevien terveydenhuollon maksuosuuksien (sisältää myös maksuosuudet sairaanhoitopiirille) nousu on 2,3 % ja sosiaalipalvelujen nousu 7 % vuoden 2019 talousarviosta. Kuntamaksujen kokonaisuusmuutos Forssan osalta on

4,4 % eli 2,7 miljoonaa euroa. Koko kuntayhtymän osalta kuntamaksujen kasvu on 3 %. Huhtikuun lopun osavuositarkastuksessa ennustettiin sosiaalipalveluihin 130.000 euron lisämääräraharahatarvetta. Tarve tarkentuu elokuun osavuositarkastuksessa myös korona-vaikutusten osalta.

Valtuustoseminaarissa 3.9 saadun tiedon mukaan 2 %:n kasvu yhteensä kaikissa kuntamaksuissa terveydenhuollon osalta merkitsee Forssan kaupungille noin 2,6 % kasvua eli noin 0,9 miljoonaa euroa (6 kk:n käytön perusteella, mukana myös sairaanhoitopiirin kuntamaksut). Lisäksi tulevat sosiaalipalvelujen kuntamaksujen korotukset, joita ei tässä vaiheessa arvioitu.

Jotta kaupungin vuoden 2021 talousarvio saadaan tasapainoon tarvitaan sote-menojen kasvun selkeää hillitsemistä ja kuntayhtymien tuottavuusohjelmien jatkamista ja toteuttamista. Sotemenojen osuus on yli 60 % kaupungin käyttötalouden toimintakatteesta eli nettomenoista.

Talousarvion laadintaprosessin eteneminen

Valtion talousarviovalmistelun eteneminen ja sen mahdollisesti mukanaan tuomat muutokset kaupungin talousarviokehykseen voidaan ottaa huomioon vasta lokakuussa. Kuntaliitto päivittää myös verotulo- ja valtionosuusennusteet lokakuussa. Talousarvion valmistelu on aloitettava tämänhetkisten tietojen ja ennusteiden valossa. Talouskehystä tarkastellaan tarvittaessa uudelleen talousarviovalmistelun edetessä.

Lautakuntien esitykset talousarvioon pyydetään 16.10. mennessä. Hyväksytyin talousarvion laadintaprosessin ja -aikataulun mukaan valtuutettujen, konsernin edustajien, johtoryhmän ja yhteistoimintaryhmän yhteinen talousarvion valmisteluun liittyvä iltakoulu pidetään keskiviikkona 21.10. Sen jälkeen kaupunginhallitus antaa saman päivän kokouksessa jatkovalmisteluohjeet. Kaupunginhallituksen varsinainen talousarvion valmistelupäivä on 9.11. Valtuusto hyväksyy veroprocentit ja Pärjäävä Forssa 2-ohjelman 16.11. Tiedotus- ja keskustelutilaisuus valtuutetuille ja medialle pidetään 9.12 klo 18.00 . Valtuusto hyväksyy kokouksessa 14.12 vuoden 2021 talousarvion ja vuosien 2021 - 2023 taloussuunnitelman.

Liitteenä vuoden 2021 talousarvion ja vuosien 2021-23 taloussuunnitelman laadintaohjeet. CM:ssä on päättäjien käyttöön kerättyä materiaalia talousarvion valmisteluun liittyen.

Lisätiedot: kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi, p. 03 4141 5260, jari.kesaniemi(ät)forssa.fi ja talousjohtaja Leena Järvenpää, p. 03 4141 5210, leena.jarvenpaa(ät)forssa.fi

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto hyväksyy vuoden 2021 talousarvion ja vuosien 2021-2023 taloussuunnitelman laadinnalle seuraavat periaatteet ja linjaukset:

1. Kaupungin taloutta ja palvelutoimintaa hoidetaan suunnittelukaudella 2021-2023 siten, että kaupungin talous pysyy tasapainossa.
2. Vuoden 2021 talousarvion tulostavoite on vähintään tasapaino +/- 0.
3. Pärjäävä Forssa -ohjelman toteuttaminen jatkuu hyväksytyin ohjelman mukaan. Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman valmistelu jatkuu rinnan talousarviovalmistelun siten, että toimenpiteistä valitaan toteutettavat ja ne ajoitetaan vuosille 2021 - 2025 siten, että kaupungin talous pysyy ylijäämäisenä. Pärjäävä Forssa 2 -ohjelma hyväksytään valtuuston kokouksessa 16.11.2020.
4. Toimialojen talousarviokehys vuodelle 2021 on toimintakatteen nolla kasvu vuoden 2020 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna (ilman sote- ja pelastustoimen palveluita)
5. Vesihuoltoliikelaitoksen maksaman korvauksen suuruus päätetään talousarvion yhteydessä.
6. Sosiaali- ja terveystalouden kustannusten kasvuun suunnittelukaudella varaudutaan. Samalla edellytetään, että kuntayhtymissä laaditaan ja toteutetaan selkeät tuottavuusohjelmat, joilla kustannusten kasvua voidaan hillitä. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän kuntamaksujen kasvu vuonna 2021 tulee rajata enintään 2 %:iin.
7. Suunnittelukaudella kaupungin kaikilla toimialoilla, liikelaitoksessa ja konserniyhteisöissä on erityisessä tarkastelussa ja painopisteessä tarkistetun kaupunkistrategian menestystekijä: vastuullinen johtaminen ja sen tavoitteet.
8. Talousarvion tavoiteasettelu perustuu tarkistetun kaupunkistrategian kahdeksaan menestystekijään ja niiden tavoitteisiin. Palvelualueittain esitetään valitut tavoitteet (joihin palvelualueella voidaan vaikuttaa), tarvittavat toimenpiteet ja arviointikriteerit/mittarit ja vuoden 2021 tavoitetaso.
9. Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvion yksityiskohtaiset laadintaohjeet liitteen mukaisesti ehdollisina siten, että valtuuston linjaamat muutokset otetaan huomioon.

Käsittely

Talousjohtaja Leena Järvenpää oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asiaa käsiteltäessä.

Keskustelun kuluessa jäsen Johanna Häggman ehdotti jäsen Tapio Virtasen kannattamana kaupunginhallituksen panevan asian pöydälle lisäselvityksiä varten. Päätettyään asian pöydällepanoa

koskeneen keskustelun puheenjohtaja totesi Häggmanin ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä jouduttavan äänestämään. Puheenjohtajan esityksestä äänestys päätettiin toimittaa nimenhuutoäänestyksenä. Äänestyksessä asian tässä kokouksessa käsittelemisen eli Häggmanin ehdotuksen hylkäämisen kannalla olivat puheenjohtaja Kaisa Lepola, jäsenet Jouko Haonperä, Ilkka Joenpalo, Jaana Lähteenkorva, Timo Norri, Minna Penttilä, Tarja Rajahalme-Tahvanainen ja Matti Uutela sekä varajäsen Sami Mattila. Johanna Häggmanin ehdotuksen hyväksymisen kannalla oli hänen lisäksi jäsen Tapio Virtanen. Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen äänin 9-2 hylänneen Johanna Häggmanin ehdotuksen eli päättäneen käsitellä asian tässä kokouksessa.

Tämän jälkeen puheenjohtaja avasi jälleen asian käsittelyä koskeneen keskustelun. Keskustelun kuluessa jäsen Johanna Häggman ehdotti kaupunginjohtajan ehdotuksesta poiketen, että päätösehdotuksen 6. kohdassa kaupunginhallitus ehdottaa valtuuston edellyttävän Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän vuoden 2021 kuntamaksujen kasvun rajaamista enintään 3 %:iin eikä enintään 2 %:iin. Ehdotusta ei kannatettu. Päätettyään keskustelun puheenjohtajan totesi ehdotuksen kannattamattomana rauenneen.

Päätös Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan ehdotuksen.

KV 21.09.2020 § 72
362/02.02.00/2020

Kaupunginhallitus:

Päätösehdotus Valtuusto hyväksyy vuoden 2021 talousarvion ja vuosien 2021-2023 taloussuunnitelman laadinnalle seuraavat periaatteet ja linjaukset:

1. Kaupungin taloutta ja palvelutoimintaa hoidetaan suunnittelu-kaudella 2021-2023 siten, että kaupungin talous pysyy tasapainossa.
2. Vuoden 2021 talousarvion tulostavoite on vähintään tasapaino +/- 0.
3. Pärjäävä Forssa -ohjelman toteuttaminen jatkuu hyväksytyn ohjelman mukaan. Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman valmistelu jatkuu rinnan talousarviovalmistelun siten, että toimenpiteistä valitaan toteutettavat ja ne ajoitetaan vuosille 2021 - 2025 siten, että kaupungin talous pysyy ylijäämäisenä. Pärjäävä Forssa 2 -ohjelma hyväksytään valtuuston kokouksessa 16.11.2020.
4. Toimialojen talousarviokehitys vuodelle 2021 on toimintakattensa kasvu vuoden 2020 alkuperäiseen talousarvioon verrattuna (ilman sote- ja pelastustoimen palveluita)
5. Vesihuoltoliikelaitoksen maksaman korvauksen suuruus

päätetään talousarvion yhteydessä.

6. Sosiaali- ja terveystalouden kustannusten kasvuun suunnitellukaudella varaudutaan. Samalla edellytetään, että kuntayhtymissä laaditaan ja toteutetaan selkeät tuottavuusohjelmat, joilla kustannusten kasvua voidaan hillitä. Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän kuntamaksujen kasvu vuonna 2021 tulee rajata enintään 2 %:iin.

7. Suunnittelukaudella kaupungin kaikilla toimialoilla, liikelaitoksessa ja konserniyhteisöissä on erityisessä tarkastelussa ja painopisteinä tarkistettuna kaupunkistrategian menestystekijä: vastuullinen johtaminen ja sen tavoitteet.

8. Talousarvion tavoiteasettelu perustuu tarkistettuna kaupunkistrategian kahdeksaan menestystekijään ja niiden tavoitteisiin. Palvelualueittain esitetään valitut tavoitteet (joihin palvelualueella voidaan vaikuttaa), tarvittavat toimenpiteet ja arviointikriteerit/mittarit ja vuoden 2021 tavoitetaso.

9. Kaupunginhallitus hyväksyy talousarvion yksityiskohtaiset laadintaohjeet liitteen mukaisesti ehdollisina siten, että valtuuston linjaamat muutokset otetaan huomioon.

Käsittely

Valtuutettu Saara Jokinen poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn kuluessa klo 22.00 ja Vesa Niininen klo 22.28.

Talusojohtaja Leena Järvenpää selosti kokouksessa talousarvion ja Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman laatimisperusteita.

Keskustelun kuluessa valtuutettu Manu Mäkinen ehdotti kaupunginhallituksen ehdotuksesta poiketen valtuuston palauttavan asian uudelleen valmisteltavaksi. Valtuutettu Tapio Virtanen ja varavaltuutettu Aila Lahtinen kannattivat Mäkisen ehdotusta. Mäkinen peruutti ehdotuksensa ennen keskustelun päättymistä.

Valtuutettu Johanna Häggman ehdotti valtuuston hyväksyvän ponsilausuman, jonka mukaan Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman valmisteluun osallistuvat viranhaltijoiden lisäksi luottamushenkilöedustajat kaikista valtuustoryhmistä. Päätettyään keskustelun puheenjohtajan tiedusteli, voiko valtuusto hyväksyä ponsilausuman yksimielisesti. Vastustavia puheenvuoroja ei esitetty.

Päätös

Valtuusto hyväksyi yksimielisesti kaupunginhallituksen ehdotuksen ja päätökseen liitetyn ponsilausuman.

Liitteet

Talousarvion 2021 laadintaohjeet
FCG painelaskelma

KH 02.11.2020 § 266

Forssan kaupungilla on voimassa valtuuston marraskuussa 2018 hyväksymä ja vuoden 2019 talousarvioon ja -taloussuunnitelmaan 2019 - 2021 sisältyvä Pärjäävä Forssa -talouden sopeuttamisohjelma.

Kaupungin talouden sopeuttamisessa ja tuottavuuden parantamisessa ovat keskeisessä asemassa seuraavat kehittämisalueet, joilla kaikilla tulee edetä, jotta vaikuttavuutta saadaan aikaan:

- palveluverkon ja toimitilojen käytön tehostaminen
- palvelu- ja työprosessien uudistaminen, palvelutarjonnan uudelleen arviointi, sähköisten palvelujen kehittäminen ja digitalisaation hyödyntäminen sekä uusien innovaatioiden käyttöön ottaminen
- henkilöstön, osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittäminen
- organisaation, rakenteiden ja johtamisjärjestelmän kehittäminen
- hankintojen tehostaminen ja vaikutus elinvoimaan

Kaupungin talous pidetään tasapainossa, jotta kaupunkilaisten palvelut voidaan tulevaisuudessakin turvata. Suurimman haasteen muodostavat kaupungin ikärakenteen muutos ja väestön väheneminen ja sitä kautta tulevat muutospaineet palvelutoiminnalle ja palveluverkolle. Kaupungin verotulojen kehitys on ollut hidasta, eikä näköpiirissä ole suuria positiivisia muutoksia tulevillekaan vuosille. Päinvastoin koronapandemia on vähentänyt kuluvan vuoden verotulokertymää, ja se vaikuttaa negatiivisesti myös tuleviin vuosiin.

Kaupunginvaltuusto antoi kokouksessaan 9.12.2019 kaupunginhallitukselle tehtäväksi käynnistää ja organisoida vuosien 2021 - 2025 Pärjäävä Forssa 2 -talouden tasapainottamisohjelman valmistelu.

Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman valmistelu on edennyt kaupunginhallituksen ohjeistuksen mukaisesti.

Valmistelussa on ollut apuna seuraava nelikenttä: 1. tuottavuutta lisäävät toimenpiteet, 2. palvelun laatua ja mitoitusta heikentävät toimenpiteet, 3. tuloja lisäävät toimenpiteet ja 4. kertaerät. Painopiste on erityisesti sellaisissa toimenpiteissä, joilla on positiivista vaikutusta pitkällä aikavälillä. Mahdollisia toimenpiteitä on koottu toimialoilla em. nelikentän mukaan. Niitä esiteltiin valtuutetuille valtuustoseminaarissa 3.9.2020.

Vuoden 2021 talousarvion valmistelu on edennyt, ja toimialojen esitykset ovat valmistuneet. Valtuusto hyväksyi kokouksessaan 21.9.2020 vuoden 2021 talousarvion ja vuosien 2021 - 2023 taloussuunnitelman laadinnan keskeiset periaatteet ja linjaukset, joiden mukaan valmistelu on edennyt.

Samalla valtuusto hyväksyi, että Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman toteuttaminen jatkuu hyväksytyin ohjelman mukaan. Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman valmistelu jatkuu rinnan talousarviovalmistelun kanssa siten, että toimenpiteistä valitaan toteutettavat. Ne ajoitetaan vuosille 2021 - 2025 siten, että kaupungin talous pysyy ylijäämäisenä. Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman valmistelu edelleen hyväksytään valtuuston kokouksessa 16.11.2020. Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman valmistelun etenemisaikataulu on oheisaineistona.

Kaupungin talouden tasapaino on keskeinen tavoite vuosille 2021 - 2025 tasapainottamisohjelmassa. Talousarvion tavoitteena on vähintään 0-tulos. Talousarvion laadintaa vuodelle 2021 helpottavat valtion koronatukipäätökset, joilla vuoteen 2021 kohdistuvia valtionosuuksia on kasvatettu sekä jatkettu yhteisöveron kuntien jako-osuuden korotusta vuodelle 2021.

Kuntatalousohjelma vuodelle 2021(VM) julkaistiin lokakuun alussa. Siinä todetaan seuraavaa: "Koronapandemia on vaikuttanut voimakkaasti kuntien tehtäväkenttään, palvelujen tarpeeseen ja kysyntään sekä kuntatalouteen. Merkittävin vaikutus koronapandemialla on ollut ja tulee olemaan lähivuosina kuntien verotuloihin. Akuutissa kriisitilanteessa valtion tuki kunnille on ollut välttämätöntä peruspalvelujen turvaamiseksi ja koronapandemiasta aiheutuneiden muutosten tasoittamiseksi. Pidemmällä aikavälillä huomiota tulee kiinnittää rakenteellisiin uudistuksiin, joilla voidaan korjata tulo- ja menokehityksen epätasapaino ja turvata peruspalvelujen yhdenvertainen saatavuus koko maassa. Talouden sopeuttamispaineet ovat suuret kaikissa kuntakokoryhmissä. "

Kaupunki tilasi FCG:ltä (Eero Laesterä) painelaskelmat, jotka ovat liitteenä. Painelaskelman mukaan kaupungin vuodet 2020 ja 2021 (valtion koronatuot vaikuttavat) ovat ylijäämäisiä. Vuodesta 2022 eteenpäin tulos kääntyy alijäämäiseksi ja jatkuu siitä eteenpäin. Vuonna 2025 - 2026 taseessa oleva kumulatiivinen ylijäämä on syöty ja taseeseen alkaa kertyä alijäämää. FCG:n kuntatalousjohtaja Eero Laesterä esitteli laskelmia valtuuston iltakoulussa 5.10.2020. Laajennettu puheenjohtajisto kokoontui 12.10.2020.

Pärjäävä Forssa 2- talouden tasapainottamisohjelman kautta haetaan keinot estää kaupungin talouden kääntyminen alijäämäiseksi ja pitää kaupungin talous tasapainossa ja siten turvata kaupunkilaisten palvelut. Sote-uudistus osaltaan helpottaa tilannetta vuodesta 2023 alkaen, koska nopeasti kasvavat sote-palvelujen kustannukset siirtyvät pois kunnilta. Toisaalta kaupunki kuuluu niihin kuntiin, joiden rahoitusasema on heikkenemässä uudistuksen johdosta. Viimeisimmän (VM 13.10.2020) laskelman mukaan heikennys on 59 euroa/asukas. Laskennallinen paine korottaa veroprosenttia on laskelman 0,35 %-yksikköä.

Valmisteluun liittyen pidettiin 21.10.2020 valtuuston talousarvioiltapäivä, jossa käytiin läpi talousarvion ja Pärjäävä Forssa 2 -ohjelman valmistelutilannetta ja kaupungin talousnäkyymiä ja toimialojen esityksiä.

Kutsuttuina eri seminaareissa ja iltakouluissa ovat olleet valtuutetut ja varavaltuutetut, konserniyhteisöjen edustajat, kaupungin johtaryhmä ja yhteistoimintaryhmä. Laajennettuun puheenjohtajistoon kuuluvat myös valtuuston pienpuolueiden edustajat.

Kaupunki on pyytänyt FCG:ltä alustavan tarjouksen ulkopuolisesta asiantuntijatyöstä ja valmistelun tuesta/sparrauksessa kaupungin talouden tasapainottamistoimenpiteiden etsimisessä.

Vuoden 2021 talousarvio on valmisteltu ja se saadaan valtuuston syyskuun linjausten mukaisesti tasapainoon. Tasapainottamiskeinoja on esitelty toimialoittain valtuuston iltakoulussa 21.10.2020. Materiaali on oheisaineistona. Vuodesta 2022 lähtien tarvitaan lisää selkeitä toimenpiteitä, joilla kaupungin talouden tasapaino pystytään säilyttämään.

Tavoitteena on vastata palvelutarpeiden muutokseen ja talouden haasteisiin keskittymällä talouden sopeuttamiseen ja tuottavuuden parantamiseen pääpainon ollessa toiminnallisissa ja rakenteellisissa muutoksissa.

Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen valtuuston kokouksessa 16.11.2020 ei vielä hyväksytty vuosia 2022 - 2025 koskevia vuosittaisia toimenpiteitä/linjauksia, vaan valmistelua jatketaan ensi keväänä. Vuoteen 2021 kohdistuvat tasapainottamistoimenpiteet hyväksytään vuoden 2021 talousarviossa.

Kaupunginhallitus käsitteli vuoden 2021 talousarvion ja vuosien 2021 – 2023 taloussuunnitelman laadintaa ja Pärjäävä Forssa - talouden tasapainottamisohjelman laadintaa ensimmäisen kerran kokouksessa 14.9.2020 (219 §). Jäsen Johanna Häggman ehdotti ensin jäsen Tapio Virtasen kannattamana kaupunginhallituksen panevan asian pöydälle lisäselvityksiä varten. Äänestyksen tuloksena kaupunginhallitus päätti käsitellä asian tuossa kokouksessa. Sen jälkeen Johanna Häggman ehdotti kaupunginjohtajan ehdotuksesta poiketen, että kaupunginhallitus ehdottaisi valtuuston edellyttävän Forssan seudun hyvinvointikuntayhtymän vuoden 2021 kuntamaksujen kasvun rajaamista enintään 3 %:iin eikä enintään 2 %:iin. Ehdotusta ei kannatettu, ja se raukesi. Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan ehdotuksen kaikilta osin.

Kaupunginhallituksen kokouksen pöytäkirjassa tämän asian käsittelyksi kirjattiin erheellisesti samassa kokouksessa 14.9.2020 (225 §) esillä olleen monitoimikeskuksen kokonaiskustannusarvion ja rakentamisen aloituksen hyväksymistä koskeneen asian käsittely.

Talousarviota, taloussuunnitelmaa ja tasapainottamisohjelmaa koskenut kaupunginhallituksen kokouksen 14.9.2020 (219 §) pöytäkirjan virheellinen teksti sisältyi valtuuston kokouksen 21.9.2020 (72 §) talousarviota, taloussuunnitelmaa ja

tasapainottamisohjelmaa koskeneeseen esityslistaan ja pöytäkirjaan. Valtuuston kokouksen asiaa koskenut käsittely samoin kuin valtuuston asiassa tekemä päätös kirjattiin oikein valtuuston pöytäkirjaan.

Kaupunginhallituksen kokouksen 14.9.2020 (219 §) asian käsittelyä on selostettu yllä. Pöytäkirjan käsittelyosa on korjattuna edellä esityslistalla. Kaupunginhallituksen ehdotetaan tarkastavan tuon kokouksen pöytäkirjan asian käsittelyä koskevin osin.

Lisätiedot: kaupunginjohtaja Jari Kesäniemi, p. 050 564 0001, jari.kesaniemi(ät)forssa.fi ja talousjohtaja Leena Järvenpää, p. 050 564 0006, leena.jarvenpaa (ät)forssa.fi

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto

1. merkitsee tiedoksi vuoden 2021 talousarvion valmistelutilanteen sekä talousarvion toteuttavan Pärjäävä Forssa -talouden tasapainottamisohjelmaa ja tulevan tasapainoon samoin kuin vuonna 2022 ja sen jälkeisinä vuosina uhkaavan talousarvion alijäämäiseksi kääntymisen sekä tämän estävien selkeiden toimenpiteiden tarpeen

2. hyväksyy Pärjäävä Forssa 2 -talouden tasapainottamisohjelman valmistelua vuodesta 2022 eteenpäin jatkettavan vuoden 2021 keväällä sekä vuoteen 2021 kohdistuvista toimenpiteistä päätettävän osana vuoden 2021 talousarviota

3. hyväksyy kaupungin tavoitteena olevan pitää talous tasapainossa ja ylijäämäisenä.

Samalla kaupunginhallitus hyväksyy kaupungin käyttävän valmistelun tukena ulkopuolista asiantuntemusta sekä oikeuttaa kaupunginjohtajan kaupungin puolesta hyväksymään ja allekirjoittamaan asiaa koskevan yksityiskohtaisen sopimuksen.

Lisäksi kaupunginhallitus tarkastaa 14.9.2020 pidetyn kokouksen pöytäkirjan 219 §:n edellä olevin asian käsittelyä koskevin osin.

Käsittely

Talousjohtaja Leena Järvenpää oli asiantuntijana läsnä kokouksessa tätä asiaa käsiteltäessä.

Keskustelun kuluessa jäsen Johanna Häggman ehdotti jäsen Tapio Virtasen kannattamana kaupunginhallituksen hylkäävän kaupunginjohtajan ehdotuksen ulkopuolisen asiantuntemuksen käyttöä koskevin osin. Päätettyään keskustelun puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen joutuvan äänestämään Häggmanin ehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Puheenjohtajan esityksestä äänestys päätettiin toimittaa nimenhuutoäänestyksenä. Äänestyksessä kaupunginjohtajan ehdotuksen kannalla olivat puheenjohtaja Kaisa Lepola, jäsenet Jouko Haonerä, Ilkka

Joenpalo, Jaana Lähteenkorva, Timo Norri, Minna Penttilä, Tarja Rajahalme-Tahvanainen ja Matti Uutela sekä varajäsen Sami Mattila. Jäsen Johanna Häggmanin ehdotuksen kannalla oli hänen lisäksi jäsen Tapio Virtanen. Puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen kaupunginjohtajan ehdotuksen eli hylänneen Johanna Häggmanin ehdotuksen.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi kaupunginjohtajan ehdotuksen valmistelua tukevan ulkopuolisen asiantuntemuksen käytön osalta äänin 9 - 2 ja muilta osin yksimielisesti.